ГО «ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ЗБРОЇ» CAAS CENTER OF ARMS AND ARMOR STUDIES
ЄДРПОУ/ДРФО 41431630; м. Київ, Україна. тел. +38(050)3841786; e-mail: denisvt68@gmail.com; www.zbroeznav.com

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК №0093 / 29.10.2025

ЯПОНСЬКИЙ МЕЧ КАТАНА В КОШИРАЕ РОБОТИ МАЙСТРА ШКОЛИ УДА, XVI ст.

Датування: меч класифікується як *кото,* клинок виготовлений наприкінці періоду Муроматі (XVI ст.).

Документи: сертифікат *NBTHK* (Асоціація збереження художніх мечів Японії) 鑑定書 [Kantei-sho] №3034336 保存刀剣 [Hozon tōken] («вартий збереження»); оціночний документ *Aoi-Art*.

Реєстраційне свідоцтво на зброю 銃砲刀剣類登録証 [Jūhō tōken-rui tōroku-shō] департамента освіти префектури Осаки 大阪府 教育委員会 [Ōsakafu kyōiku iinkai] № 95962 від 29 березня 1983 р. Зазначеним документом Агентство у справах культури Японії (Bunkacho) визнає меч витвором мистецтва.

Підписи на клинку: *му-мей* (без підпису).

Матеріали: сталь, срібло, *сякудо* (сплав золота, срібла й міді), мідь, латунь, позолота, дерево, шкіра ската, шовк, лак.

Техніки: ковка, лиття, гравірування, карбування, інкрустація (таушування), насічка, золочення, полірування, лакування.

Розміри: довжина клинка (長さ, *нагаса*) – 692 мм, кривизна (反り, *сорі*) – 10 мм, максимальна товщина клинка (重ね, *касане*) – 6.1 мм, ширина клинка при п'яті (元幅, *мотохаба*) – 29.2 мм, ширина клинка при бойовому кінці (先幅, *сакі-хаба*) – 19.3 мм. Вага меча – 675 г.

Морфологія клинка. Клинок невеликої кривизни. Форма клинка – *сіногідзукурі*, або *хондзукурі* (основна, з повздовжнім ребром) з широким *сіногі*, вигин рівномірний – *торідзорі*, форма бойового кінця – *тю-кіссакі* (середня вершина), перетин – *сіногі-такай* (високий), доли (*хі*) – відсутні, обух (*муне*) – *йорі* («гребінь даху»). Форма хвостовика (*накаго*) – *убу* (звичайний). Хвостовик *суріаге* (підрізався), має 3 *ана* (отвори) для *мекугі* (запорного клину).

Загартування. Клинок має традиційне полірування, маркування у 11 ліній свідчить про роботу полірувальників школи Хонамі. *Хада* (фактура сталі) має виразну структуру у вигляді *ко-ітаме* («дрібний сучкуватий зріз деревини»). Виразний *хамон* (лінія загартування) виконаний у стилі *сугуха* (прямий) з *учійоке* (виступаючими елементами

основної лінії *хамон*) та невеликими ніжками *асі*. У загартованій ділянці превалюють елементи загартування *ко-ніе* (суміш грубих та тонких патернів ніе та *ніоі*, маленькі точки *ніе* над хамон).
Босі (загартування на бойовому кінці) у стилі *хакікаке* («заметено щіткою») з *кінсудзі* («золота лінія», щільні скупчення *ніе у вигляді* тонких та блискучих ліній).
Фактура клинка й характер елементів загартування незаперечно свідчать про використання *тамахаґане* (японської сталі із залізовмісного піску) при виготовленні клинка, а також ручної ковки й методу загартування за традиційними японськими ремісничими технологіями.

Оправа (拵え, *кошираe*). Гарда (鍔, *цуба*) залізна, плоска й широка, виконана у стилі *татемару* («кругла»), з отворами *хітцу-ана* під ножик *когатана* та шпильку *когай*, декорована крупним фітоморфним орнаментом.

Запорна муфта клинка (鎺, *хабакі*) одинарна, обкладена золотою фольгою. В комплекті – дві мідні амортизуючі шайби *сеппа*, вкриті золотою фольгою.
Руків'я (柄, *тсука*) дерев'яне, обтягнуте шкірою ската (*самегава*) з центральним шипом, та обплетене традиційним шовковим шнуром *ито*.
Овальна муфта руків'я (縁, *фучі*) та наверш (頭, *кашира*) виконані із *сякудо*, патиновані, декоровані фрагментарно золоченими фітоморфним та геометричним орнаментом карбованим у високому рельєфі.
Оздоблення руків'я (*менукі*), виконані із *сякудо* у вигляді ручних барабанів.

Піхви (鞘, *сая*) дерев'яні, вкриті високоякісним чорним лаком *роіро*. Фурнітура для підвісу (栗形, *курігата*) виконана з чорного рогу.

Виробнича школа. Школа Уда (宇多) представляє так звані *вакімоно* – незалежні ковальські школи регіону, поряд з Фудзісіма (藤嶋) з Кага та Тійодзуру (千代鶴) з Етідзен. Разом ці три школи часто називають *кітакуні-моно* (北国物). Попри відсутність безпосередніх зв'язків з основними напрямами *гокаден*, стиль Уда походить від традиції Ямато Ден, адже його засновник майстер Кунімітсу (国光) був вихідцем з місцевості Уда провінції Ямато, переїхавши до провінції Еттю наприкінці періоду Камакура (поч. XIV ст.). Всі наступні генерації ковалів школи Уда використовували ієрогліф Куні (国) у своїх підписах. До нас дійшли роботи перших учнів Кунімітсу – Куніфуса (国房) і Кунімуне (国宗), які вважаються

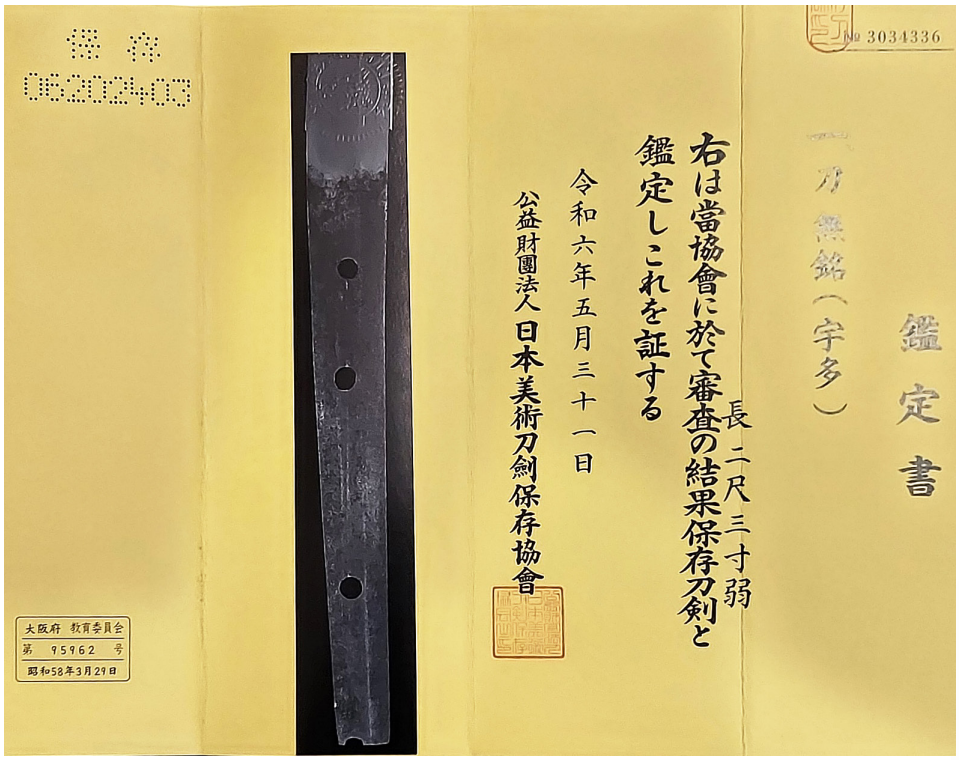

ранніми майстрами цієї школи (др. пол. XIV ст.). Від кінця XIV ст. кількість ковалів школи зросла, утім стиль їх роботи, зокрема у період Муроматі значно змінився, втративши свою первинну виразність та чистоту. Школа успішно функціонувала до самого періоду Едо. Вироби, створені перед епохою Оей (1394-1428 рр.) відносять до Ко-Уда («мала Уда»), пізніші – Уда.

ВИСНОВОК. Представлений до експертизи предмет являє собою японський меч катана. Клинок виготовлений майстром школи Уда у період пізнього Муроматі.
Автентичність виробу підтверджена документом *NBTHK* (Асоціації збереження художніх мечів Японії) та оціночним документом від аукціонного дому *Aoi-Art*.

Експертизу виконано на трьох аркушах.
Експерти:
старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, керівник ГО «Центр дослідження історичної зброї» (Київ, Україна), дійсний член NBTHK (Японського товариства збереження художніх мечів, Японія) Тоїчкін Д. В.

експерт з оцінки культурних цінностей, керівник ГО «Ніхонто» (Київ, Україна), дійсний член NBTHK (Японського товариства збереження художніх мечів, Японія) Ковальов Г. В.

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК
№0093 / 23.10.2025

ГО "ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ЗБРОЇ" * "CENTER OF ARMS AND ARMOR STUDIES" * ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ЗБРОЇ" Ідентифікаційний код 41431630 * М. Київ, Україна * Kyiv, Ukraine * CENTER OF ARMS AND ARMOR STUDIES